

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวารสารพัฒนาบริหารศาสตร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ได้มีผู้ศึกษาริ้วยมานานแล้ว และศึกษาริ้วยกับสื่อสารมวลชนทุกประเภท (ทั้งที่เป็นตัวอักษร เช่น หนังสือ และที่ไม่เป็นตัวอักษร เช่น คนตรี ภาพยนตร์ ฯลฯ ในระยะแรก ๆ สื่อสารมวลชนที่มีผู้สนใจวิเคราะห์เนื้อหา ก็คือ หนังสือพิมพ์ ต่อมาได้สนใจวิเคราะห์เนื้อหาสื่อสารมวลชนประเภทอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น รายการวิทยุ ภาพยนตร์ นิตยสารบันเทิง ปาฐกถา ข้อเสนอแนะ เป็นต้น

ยุคแรกของการวิเคราะห์เนื้อหา คือในช่วงก่อนปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ในยุคนั้นการวิเคราะห์เนื้อหาได้ทำกันเป็นครั้งแรกโดยนักศึกษาริษาหนังสือพิมพ์ (ต่อมาคือนักสังคมวิทยา) ของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (School of Journalism, Columbia University)^๑ ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์อเมริกันที่กำลังเป็นที่นิยมอ่านกันอย่างแพร่หลายในขณะนั้น เพื่อศึกษาความสนใจในเนื้อหาต่าง ๆ วิธีการวิเคราะห์ใช้การจำแนกกลุ่มหัวข้อเนื้อหาตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ เช่น การเมือง แรงงาน อาชญากรรม การหย่าร้าง กีฬา ฯลฯ นอกจากนี้ ในช่วงนี้ก็ได้มีการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือด้านวรรณคดีด้วย โดยการจำแนกออกตามประเภทการเขียน คือ ประเภทร้อยกรอง และประเภทร้อยแก้ว แล้วจำแนกออกตามความยาวของประโยค กริยา สันธาน ฯลฯ แต่ยังคงศึกษาริ้วยกันไม่มากนัก

^๑Berelson, Content Analysis in Communication Research, p. 22.

ต่อมาประมาณช่วงปลายปี ค.ศ. ๑๙๓๐ การวิเคราะห์เนื้อหาได้เจริญรุดหน้าไปมาก เรียกได้ว่าเป็นยุคฟื้นฟูของการวิเคราะห์เนื้อหา (The Renaissance of Content Analysis) ซึ่งสิ่งที่กระตุ้นให้การวิเคราะห์เนื้อหาได้มีพัฒนาการรุดหน้าไปมากคือ ผลงานของ ยาโรลด์ ดี. ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) และผู้ร่วมงานของเขา รวมทั้งความสนใจในเรื่องความคิดเห็นของสาธารณะชนที่มีต่อการโฆษณาชวนเชื่อ ที่ได้รับฟังจากวิทยุ ซึ่งเป็นสื่อสารมวลชนที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายมากในขณะนั้น ลาสเวลล์ ได้ตั้งแง่คิดต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารโดยกำหนดปัญหาใหม่ ๆ กรรมวิธีใหม่ ๆ และหัวข้อเนื้อหาใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการสื่อสารและทฤษฎีทางการเมือง และได้อธิบายความหมายทางการเมืองไว้ให้ด้วย หลักวิชาของลาสเวลล์ประกอบด้วย ชุดของคำนิยามทางการเมือง (เช่น รายได้ การผ่อนผัน ความปลอดภัย) รายชื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองที่ใช้วิเคราะห์การเมืองของโลก (เช่น อีสรภาพ ประชาธิปไตย สหิฟาสซิสต์ สหิฟคอมมิวนิสต์) กลุ่มวิธีการที่ใช้ศึกษาคำนิยามทางการเมือง (เช่น ความรุนแรง การให้สินบน การเจรจา การคดโกง) และการตัดสินใจขอบเขตคำนิยามนั้น (การผ่อนผัน การไล่ออก) ทั้งปัญหาและหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดนี้ เรียกว่า Lasswellian Analyses^๑ ความเกี่ยวพันระหว่างผลงานของลาสเวลล์ และคนอื่น ๆ รวมกับแนวความคิดเห็นของสาธารณะชนที่มีต่อการโฆษณาชวนเชื่อ ทำให้เกิดการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อสารมากขึ้น อนึ่ง ในช่วงระยะดังกล่าว วิทยุได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง โพล เอฟ. ลาซาร์สเฟลด์ (Paul F. Lazarsfeld) แห่งหน่วยวิจัยสังคมประยุกต์ของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Bureau of Applied Social Research at Columbia University) จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาการวิทยุขึ้น นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มวิชาชีพอื่น ๆ ที่สนใจเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ ได้ค้นคว้าหาวิธีต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงวัสดุการอ่านในระดับดังกล่าว โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาในด้านต่าง ๆ ทำให้การวิเคราะห์เนื้อหาได้มีพัฒนาการกว้างขวางยิ่งขึ้น

^๑Ibid., p. 23.

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ หน่วยงานของสหรัฐอเมริกาหลายแห่งได้ศึกษาวิจัยสื่อสารมวลชนโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา อาทิเช่น รัฐสภาอเมริกันภายใต้คำแนะนำของลาสเวลล์ ได้ตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในระหว่างสงครามขึ้น (Experimental Division for the Study of War-Time Communications) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจความสนใจของโลกในขณะนั้นด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ที่สำคัญ ๆ อีกโครงการหนึ่งที่คล้ายกัน ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากมูลนิธิในการทำวิจัย คือ โครงการศึกษาวิจัยการสื่อสารแบบรวมอำนาจ (Research Project on Totalitarian Communication) ซึ่ง เอิร์นสต์ คริส (Ernst Kris) และ ฮันส สไพเออร์ (Hans Speier) แห่ง New School for Social Research ใน New York City เป็นผู้ให้คำแนะนำในการทำวิจัย นอกจากนี้ หน่วยงานข่าวสงคราม (Media Division of the Office of War Information) ก็ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับสงครามจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุ ภาพยนตร์ รวมทั้งภาพการ์ตูนต่าง ๆ และแม้แต่ในกระบวนการยุติธรรม ก็มีหน่วยงานวิเคราะห์การโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับนโยบายสงครามพิเศษของกระทรวงยุติธรรม (Organization and Propaganda Analysis Section of the Special War Policies Unit, Department of Justice) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาในการสืบสวนเกี่ยวกับการโฆษณาชวนเชื่อทั้งขององค์การ และส่วนบุคคลที่อยู่ในข่ายสงสัย

ในทางการค้า การวิเคราะห์เนื้อหาก็ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ด้วยเช่นเดียวกัน เช่น วารสารภาษาอังกฤษชื่อ Fortune Magazine ได้ให้เงินทุนวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์แรงงาน (Labor Press) และได้เสนอรายงานในวารสาร Fortune Magazine ฉบับเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๔ ปัจจุบันบริษัทที่รับจ้างวิเคราะห์เนื้อหาธุรกิจต่าง ๆ ก็ยังมีอยู่ ซึ่งจะหาได้จาก Press Intelligence, Inc. ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหาได้พัฒนากว้างขวางและนิยมทำกันมากขึ้น วิธีศึกษาริวิเคราะห์ใหม่ ๆ ทั้งในรูปแบบของการวิเคราะห์ ขอบเขตของเนื้อหาวิชาสาขา

ต่าง ๆ ประเภทของสื่อสาร และเพื่อจุดมุ่งหมายต่าง ๆ กัน สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะ
ได้กล่าวถึงต่อไปนี้จะกล่าวเฉพาะการวิเคราะห์เนื้อหาบทความจากวารสารเท่านั้น

ผลงานวิจัยของต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. ๑๘๗๐ จอห์น แฟรงก์ ไบน์เดอร์ (John Frank Binder) ได้ทำ
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้เขียนบทความ และเนื้อหาบทความในวารสารภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์เผยแพร่
ในระหว่างปี ค.ศ. ๑๗๖๐-๑๘๑๕^๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมของสังคม
ในช่วงศตวรรษที่ ๑๘ และศึกษาความสนใจของผู้อ่านวารสารในหัวข้อเนื้อหาต่าง ๆ ใน
การเสนอผลการวิจัยได้แบ่งออกเป็น ๔ บท บทที่ ๑ เป็นการสำรวจความสนใจการอ่าน
วารสารตามแหล่งต่าง ๆ เพื่อศึกษาความเป็นอยู่ของสังคมในศตวรรษนั้น โดยสำรวจการอ่าน
วารสารจากร้านกาแฟ ห้องสมุด และแหล่งอื่น ๆ บทที่ ๒ สำรวจเกี่ยวกับผู้เขียนบทความใน
วารสาร ๓ รายชื่อ ซึ่งเป็นวารสารที่ผู้เขียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับนักวิชาชีพและถือเป็นระดับกลาง
ที่เป็นที่รู้จักของคนในสังคม วารสารทั้ง ๓ รายชื่อ คือ Monthly Review, Gentleman's
Magazine และ Critical Review บทที่ ๓ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหา
กล่าวคือเป็นการพิจารณาเนื้อหาของบทความในวารสาร ๔ รายชื่อ ซึ่งพิมพ์ออกเผยแพร่ต่อ
เนื่องกันนานถึง ๑๐ ปี ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. ๑๗๖๐-๑๘๑๕ วารสารเหล่านั้นคือ Monthly
Review, Gentleman's Magazine, Critical Review และ Universal Magazine
ในการวิเคราะห์ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ กลุ่มกว้าง ๆ คือ กลุ่มเนื้อหาที่มีประโยชน์
(utilitarian) และกลุ่มเนื้อหาที่ไม่มีประโยชน์ (non-utilitarian) ต่อจากนั้นก็นำมา
แบ่งตามหัวข้อเนื้อหาย่อย เช่น ด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา ท่องเที่ยว และวรรณคดี ส่วนการ
กับคะแนนนั้นนับตามจำนวนความถี่ที่ปรากฏ และจำนวนความยาวของเนื้อหานั้น ซึ่งผลปรากฏว่า

005530

^๑John Frank Binder, "The Social Context of Selected English
Periodicals 1760-1815: A Quantitative Profile of Their Contributors
and Content," Dissertation Abstracts International 31 (January 1971):
3460-A.

ส่วนใหญ่นั้นเป็นเนื้อหาที่ไม่มีประโยชน์ และในบทที่ ๔ เป็นการสรุปผลเชื่อมโยงระหว่างผู้เขียน และเนื้อหาบทความในวารสาร ว่าเนื้อหาในวารสารจะเปลี่ยนแปลงคุณภาพของสังคมในยุคนั้น ๆ

บรูซ โฮลบลูค (Bruce Holbrook) ได้ทำวิจัยโดยวิเคราะห์เนื้อหาวารสารปักกิ่ง รีวิว (Peking Review) ซึ่งเป็นวารสารเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อภาษาอังกฤษของจีน เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๖^๑ โดยสุ่มตัวอย่างจากวารสารฉบับเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๔ ถึง พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๔ และใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ โฮลบลูคได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง และใช้วิธีการของเดเนียลสัน - มุลเลน (Danielson - Mullen Space Unit) สำหรับประเภทของ แหล่งที่มาและหัวเรื่องเนื้อหาแบ่งตามลำดับก่อนหลังคล้ายความเป็นมาของตัวแปร ใช้แฟคเตอร์ Q และ R วิเคราะห์ความถี่ของคำตามลำดับอักษรคำที่ปรากฏในข้อความที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนำมาจำแนกตามช่วงระยะเวลาและประเภทหัวเรื่อง สัญลักษณ์ (symbols) ของการโฆษณาชวนเชื่อแบ่งออกตามกลุ่มของคำ ซึ่งสัมพันธ์กับประเภทหัวเรื่อง มีการกำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับบอกขอบเขตของการอ้างอิง แล้วจัดข้อมูลที่มีความถี่ไว้ในตาราง ๒ ด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลของการศึกษาริเคราะห์ปรากฏว่า การโฆษณาชวนเชื่อของ Peking Review เน้นถึงสัญลักษณ์แห่งลัทธิบูชาและเรื่องราวเกี่ยวกับชาวจีน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วย เรื่องที่เคยพิมพ์มาก่อนในประเทศจีนสำหรับให้ชาวจีนอ่าน เนื้อหาที่ได้รับให้ความรู้สึกที่ก่อให้เกิด ความเคลื่อนไหวในหมู่ชนที่นิยม เม้าเซตุง และการปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐอเมริกาในเอเชีย อากเนย์ จากการวิเคราะห์เนื้อหาของวารสารดังกล่าวพบว่า ค่านิยมในการโฆษณาชวนเชื่อ มีหลักใหญ่อยู่ ๕ ประการ คือ

๑. มนุษยชาติจีน ส่วนใหญ่แสดงออกในด้านของแรงบันดาลใจ ปัญหาที่เผชิญ และ หนทางไปสู่ความสำเร็จเพื่อประเทศชาติของตน

---

^๑Bruce Holbrook, "Mainland China's External Propaganda Values, 1958-1974: A Content Analysis of the Peking Review," Dissertation Abstracts International 37 (February 1977): 4670-A.

๒. อุดมการณ์ สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของ เมา เซตุง ลัทธิมาร์กซ-เลนิน ซึ่งเน้นถึง "การปฏิวัติต่อไป" และ "การต่อสู้ของชนชั้น"

๓. ลักษณะการเป็นผู้นำ ยังฝังแน่นอยู่จากการที่อ้างถึงพรรคคอมมิวนิสต์ของจีน และ เมา เซตุง

๔. ข้อขัดแย้ง มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวจีนในทุกด้าน ซึ่งมาจากทฤษฎีของ เมา เซตุง ว่าด้วยการขัดแย้ง

๕. ลัทธิสากลนิยม จากการอ้างถึงศรัทธาของคอมมิวนิสต์จีนในสิ่งที่ได้มาซึ่งชัยชนะอันแท้จริงจากการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ของโลก โดยการยึดมั่นในแนวคิดของ เมา เซตุง ที่มีต่อลัทธิมาร์กซ-เลนิน

ผลงานวิจัยของไทย

พรทิพย์ วิจิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบและวิเคราะห์เนื้อหาวารสารภาษาไทยสำหรับเด็ก" เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓^๑ โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ประการที่หนึ่ง เพื่อศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของวารสารสำหรับเด็กและเยาวชนไทย ประการที่สอง เพื่อศึกษารูปแบบของวารสารภาษาไทยสำหรับเด็กที่พิมพ์จำหน่ายในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑-มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และประการที่สาม เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาวารสารภาษาไทยสำหรับเด็ก ผลงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านเนื้อหาวารสารสรุปได้ว่า วารสารที่มีเนื้อหาที่มุ่งเสนอความบันเทิงมากกว่าความรู้ ได้แก่ วารสารดาวรุ่ง เด็ก พุทธิรักษา เพื่อนเด็ก และสตรีสารภาคพิเศษฉบับเยาว์ ส่วนวารสารที่มีเนื้อหาที่มุ่งเสนอความรู้มากกว่าความบันเทิง ได้แก่ ชัยพฤกษ์ ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ และสวิตา

---

^๑พรทิพย์ วิจิตร, "การศึกษารูปแบบและการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารภาษาไทยสำหรับเด็ก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓)

ชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล ได้ทำวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย" เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑^๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาบทความ และสำรวจปริมาณบทความทางบรรณารักษศาสตร์ ตลอดจนศึกษาลักษณะแหล่งและปริมาณของการอ้างอิงในแต่ละบทความที่นำมาวิเคราะห์บทความที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ บทความในวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๓๐๑ บทความ ในการดำเนินการวิจัยผู้ทำวิจัยได้สร้างตารางวิเคราะห์ขึ้น และแบ่งเนื้อหาที่จะวิเคราะห์ออกเป็น ๕ กลุ่มใหญ่ คือ บทความเกี่ยวกับบรรณารักษศาสตร์ภูมิหลังประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ๔ หัวข้อย่อย บทความเกี่ยวกับประเภทของห้องสมุดประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ๖ หัวข้อย่อย บทความเกี่ยวกับบริการของห้องสมุดประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ๑๓ หัวข้อย่อย บทความเกี่ยวกับทรัพยากรและงานเทคนิคประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ๓ หัวข้อย่อย และบทความวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น รวมหัวข้อเนื้อหาที่แบ่งย่อยทั้งสิ้น ๒๗ หัวข้อ ผลการวิจัยด้านเนื้อหาของบทความที่นำมาวิเคราะห์ที่สำคัญสรุปได้ว่า ในช่วงปีต่าง ๆ บทความส่วนใหญ่มีเนื้อหา ดังนี้ พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๐๔ ห้องสมุดโรงเรียน พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๐๙ ประวัติบรรณารักษ์ นักเขียน และงานประพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย และวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙ หลักการบริหารและการดำเนินงานห้องสมุด นอกจากนี้ยังรายงานให้ทราบถึงบทความกลุ่มย่อยต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาที่พบมากในแต่ละกลุ่มใหญ่ทั้ง ๕ กลุ่มเรียงตามลำดับปริมาณที่พบด้วย

ผลงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องมากที่สุด คือ ผลงานวิจัยของสมพิศ อูศรีพิทักษ์ ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง "แนวโน้มการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์: บทความในวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ และวารสารพัฒนบริหารศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๖)"^๒ เป็นงานวิจัยที่เสนอ

^๑ชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล, "การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑)

^๒สมพิศ อูศรีพิทักษ์, "แนวโน้มการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ . . ."

ต่อคณะกรรมการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ วัตถุประสงค์ในการวิจัยก็เพื่อศึกษาแนวความคิด และแนวโน้มของรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ในการดำเนินการวิจัย ผู้ทำวิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิจัย โดยตั้งประเด็นต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ๓ ประเด็น ประเด็นแรก คือ ปัญหาที่นักวิชาการหรือเจ้าของผู้เขียนบทความสนใจ ประเด็นที่สอง คือ ระเบียบวิธีการศึกษาที่ใช้ในการวิเคราะห์ และประเด็นสุดท้าย คือ ภูมิหลังด้านต่าง ๆ ของผู้เขียน กลุ่มตัวอย่างที่วิจัยได้เลือกจากบทความในวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ และวารสารพัฒนบริหารศาสตร์เฉพาะบทความที่เป็นข้อเขียน หรือบทความทางวิชาการ ตั้งแต่ ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๓ ถึง ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๑๖ รวมทั้งสิ้น ๒๖๔ บทความ ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ว่า บทความสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีจำนวนมากที่สุด รองลงไปได้แก่ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา ส่วนสาขาวิชาสถิติหรือสถิติประยุกต์นั้นมีจำนวนน้อยที่สุด ในด้านระเบียบวิธีการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่านิยมใช้แบบการวิเคราะห์โครงสร้าง และหน้าที่ยากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิธีการศึกษาแบบเฉพาะกรณี และในส่วนที่เกี่ยวกับภูมิหลังด้านการศึกษาของผู้เขียนบทความ ปรากฏว่า มีผู้เขียนบทความที่เป็นข้าราชการและมีระดับการศึกษาชั้นปริญญา เอกมากที่สุด รองลงไปก็เป็นระดับปริญญาโท ในตอนท้ายของรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปว่า เมื่อพิจารณาแนวความคิดทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย โดยพิจารณาจากบทความต่าง ๆ แล้ว ผลปรากฏว่าการเรียนการสอนด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพิจารณาโครงสร้าง และหน้าที่ขององค์การหรือระบบการบริหาร ซึ่งนับว่ายังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพราะต่างประเทศ การเรียนการสอนด้านรัฐประศาสนศาสตร์จะมุ่งแสวงหาความใหม่ในการเรียนการสอน

วารสารพัฒนบริหารศาสตร์

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ได้พัฒนามาจากวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งขณะนั้นจัดทำโดยคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๘ จุดมุ่งหมายในการจัดตั้งก็เพื่อให้เป็นสถาบัน

การศึกษาอบรม และเผยแพร่เกี่ยวกับการบริหารราชการ^๑ โดยเปิดสอนในระดับปริญญาโท การสอนดังกล่าวมุ่งในการฝึกฝน (training) ข้าราชการ และบุคคลที่จะเข้ารับราชการ เป็นส่วนใหญ่ และเนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่เริ่มเปิดใหม่ การส่งเสริมความก้าวหน้าด้านการ เผยแพร่วิชาการสาขารัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การค้นคว้า การวิจัย การเขียนตำรา หรือ การประชุมทางวิชาการยังมีอยู่น้อย ตำราด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่นำเสนอส่วนใหญ่จึงอาศัย ตำราภาษาต่างประเทศเป็นหลัก^๒ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงได้ พิจารณารายชื่อที่มีเนื้อหาสาระด้านรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งผลผลิตออกหลังจาก ที่ได้มีการจัดตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์แล้ว ๕ ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่วิชาการใน ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ให้แก่ข้าราชการ นักศึกษา และผู้สนใจโดยทั่วไป วารสารรัฐประ- ศาสนศาสตร์ เริ่มพิมพ์ออกเผยแพร่ฉบับแรกในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ใช้ชื่อภาษาอังกฤษ ว่า "Thai Journal of Public Administration" มีวาระกำหนดออกคราวละ ๓ เดือน

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ได้ออกต่อเนื่องมาจนถึงฉบับที่ ๔ ปีที่ ๖ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นวารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า "Thai Journal of Development Administration" ตามชื่อหน่วยงานใหม่ซึ่งคือ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔^๓ โดยได้ แยกคณะรัฐประศาสนศาสตร์ออกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขยายหน่วยงานเพิ่มขึ้น จัดตั้ง เป็นสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ เล่มที่ ๑ พิมพ์ออกเผยแพร่ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ฉบับนี้เป็นปีที่ ๘ ของวารสาร และได้พิมพ์ออกต่อเนื่องมา จนถึงปัจจุบันนี้

^๑สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์รอบปีที่ ๒

(พระนคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๑), หน้า ๔๓๑.

^๒สมคิด กุศลพิทักษ์, "แนวโน้มการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ . . .", หน้า ๓.

^๓"พระราชบัญญัติสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๔," ราชกิจจานุเบกษา,

๒๔ ฉบับพิเศษ (๓๑ มีนาคม ๒๕๐๔): ๔-๒๕.

เนื่องจากการจัดทำวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ และวารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ได้มีการเปลี่ยนบรรณาธิการ และเปลี่ยนแนว-
 ทาง (theme) ของบทความเรื่อยมา เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาบทความในวารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ในช่วงปี พ.ศ.
 ๒๕๑๗ - พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการจัดทำ แนวทาง และสังกัดของบรรณาธิการ ดังต่อไปนี้

วารสารฉบับที่	วัตถุประสงค์	แนวทาง	สังกัดของบรรณาธิการ
ฉ. ๑ ปีที่ ๑๔ ม.ค. ๒๕๑๗	เพื่อเผยแพร่วิชาการ	การพัฒนา	สำนักวิจัย
ฉ. ๒ " ๑๔ เม.ย. ๒๕๑๗	และผลงานวิจัยทาง	ภายใน	คณะรัฐประศาสนศาสตร์
ฉ. ๑ ปีที่ ๑๕ ม.ค. ๒๕๑๘	พัฒนบริหารศาสตร์	การพัฒนาทางการเมืองและการบริหาร	สำนักวิจัย
ฉ. ๒ " ๑๕ เม.ย. ๒๕๑๘	และในแขนงวิชาที่	การพัฒนาทางเศรษฐกิจ	คณะรัฐประศาสนศาสตร์
ฉ. ๓ " ๑๕ ก.ค. ๒๕๑๘	เกี่ยวข้อง	การพัฒนาทรัพยากร สภาพแวดล้อมและ	
		การพัฒนาเมือง	
ฉ. ๔ " ๑๕ ส.ค. ๒๕๑๘		การพัฒนาทางสังคม : นโยบายและ	
		การบริหาร	
ฉ. ๑ ปีที่ ๑๖ ม.ค. ๒๕๑๘		เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ	สำนักวิจัย
ฉ. ๒ " ๑๖ เม.ย. ๒๕๑๘		การบริหาร และการปกครอง	
		เศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจ	
ฉ. ๓ " ๑๖ ก.ค. ๒๕๑๘		ประชากรศาสตร์	
ฉ. ๔ " ๑๖ ส.ค. ๒๕๑๘		การวิจัย	

วารสารฉบับที่	วัตถุประสงค์	แนวทาง	สังกัดของบรรณาธิการ
ฉ. ๑ ปีที่ ๑๗ ม.ค. ๒๕๒๐	เพื่อเผยแพร่วิชาการ	นโยบายสาธารณะ	สำนักวิจัย
ฉ. ๒ " ๑๗ เม.ย. ๒๕๒๐	และผลงานวิจัยทาง	ทฤษฎีและแนวความคิดทางพัฒนบริหาร-	คณะรัฐประศาสนศาสตร์
	พัฒนบริหารศาสตร์	ศาสตร์	
ฉ. ๓ " ๑๗ ก.ค. ๒๕๒๐	และในแขนงวิชาที่	การคอร์รัปชัน	
ฉ. ๔ " ๑๗ ต.ค. ๒๕๒๐	เกี่ยวข้อง	การศึกษา พฤติกรรม	
ฉ. ๒ ปีที่ ๑๘ เม.ย. ๒๕๒๑		ความรู้ด้านพฤติกรรม	สำนักวิจัย
ฉ. ๔ " ๑๘ ต.ค. ๒๕๒๑		นโยบายสาธารณะ	คณะรัฐประศาสนศาสตร์
			คณะสถิติประยุกต์
ฉ. ๒ ปีที่ ๑๙ เม.ย. ๒๕๒๒		การบริหารงานบุคคล	คณะรัฐประศาสนศาสตร์
ฉ. ๓ " ๑๙ ก.ค. ๒๕๒๒		การพัฒนาสังคม	คณะสถิติประยุกต์
ฉ. ๒ ปีที่ ๒๐ เม.ย. ๒๕๒๓		ปัญหาและนโยบายทาง เศรษฐกิจของ	คณะพัฒนาการ เศรษฐกิจ
		ประเทศไทย	คณะสถิติประยุกต์
ฉ. ๔ " ๒๐ ต.ค. ๒๕๒๓		สถานภาพ ปัญหา และนโยบายทาง	
		ด้านการบริหารงานบุคคลของ	
		ระบบข้าราชการพลเรือนใน	
		มหาวิทยาลัย	

ศูนย์วิจัยที่ ๓ พยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย